

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 11

**СУСПІЛЬСТВО У ХХІ СТОЛІТТІ:
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ,
ГУМАНІЗАЦІЇ, ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ**

Київ 2003

УДК 159.9+316+378
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Титова Н. А., д-р екон. наук, проф., Куценко В. І., д-р екон. наук, проф., Осокіна В. В., канд. екон. наук, проф., Онищенко В. П., д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Коломінський Н. Л., д-р психол. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Бурлачук Л. Ф., д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., Ручка А. О., д-р філос. наук, проф., Шкляр Л. Є., д-р політ. наук, проф., Пилипенко В. Є., д-р соціол. наук, проф., Танченко В. В., д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бебик В. М., д-р політ. наук, проф., Горбатенко В. П., д-р політ. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Скрипнюк О. В., д-р юрид. наук, проф., Калюжний Р. А., д-р юрид. наук, проф., Бабкін В. Д., д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., Гаєвський Б. А., д-р філос. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Воротіна Л. І., д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 6 від 03.07.03)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — ISBN 966-608-120-2

Вип. 11: Суспільство у ХХІ столітті: психологічні проблеми гармонізації, гуманізації, демократизації. — 2003. — 208 с. — Бібліогр. в кінці ст.

ISBN 966-608-359-0

Розглядаються загальні психологічні проблеми гармонізації суспільства у ХХІ столітті. Велика увага приділяється особливостям соціалізації в період трансформації суспільства, зокрема гуманістичній спрямованості його розвитку. Досліджуються соціально-психологічні проблеми вдосконалення міжособистісної взаємодії в сучасному суспільстві.

Для менеджерів, керівників, психологів, педагогів.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+88.5я43

ISBN 966-608-120-2

ISBN 966-608-359-0

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2003

ЗМІСТ

Розділ 1

ЗАГАЛЬНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

Н. Л. Коломинський

Соціально-психологічні передумови
гармонізації суспільства 6

И. Н. Семенов

Методологічний аналіз проблеми розвитку
и реалізації творчого потенціалу людини 9

Г. О. Балл

Парадигма діалогу як атрибут сучасного
гуманізму 12

В. Т. Циба

Особливості гуманізації виховання особистості
в умовах партнерства і конкуренції 16

Л. М. Карамушка

Варіативність моделей психологічної служби
як умова гармонізації психологічної допомоги 19

О. В. Винославська

Етичні проблеми інновацій у міжнародному
співробітництві 24

А. М. Львовичкіна

Формування екологічної свідомості як фактора
гармонізації системи "людина – довкілля" 27

М. І. Пірен

Етнопсихологічні проблеми у розвитку сучасного
українського суспільства 30

С. Г. Москвичев

Развивающее обучение, проблема выбора
и экологическое образование 33

В. И. Полякова

Психологические проблемы гармонизации
отношений в системе "учитель – ученик" 37

М. К. Кременчуцька

Психологія ХХІ століття 40

Н. С. Свидло

Диалектика духовного и бездуховного в ХХІ веке
(философско-психологический и религиозный
аспекты) 43

І. М. Савка

Віртуалізація постмодерного суспільства
і психологічне здоров'я особистості 46

Н. В. Волинець

Психологічні проблеми прихованого управління
особистістю 50

Т. В. Пугачева

Мировоззренческая мотивация как фактор
саморазвития личности 53

О. В. Скібіцька

Соціально-психологічні аспекти розвитку трудового
потенціалу вищих навчальних закладів 56

О. В. Рудоміно-Дусятська

Психологічні проблеми саморегуляції екологічної
поведінки 58

І. І. Сняданко

Організаційна культура як сучасна інтеграційна
модель групової взаємодії 61

Т. В. Кузнєцова

Вивчення мови культури в контексті гуманізації
(постановка проблеми) 64

Розділ 2

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В ПЕРІОД ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ

В. В. Рибалка

Психологічні засади особистісно орієнтованої
професійної освіти як чинника гармонізації
суспільства 67

О. В. Винославська

Основні запити управлінського персоналу
комерційних організацій щодо психологічної
допомоги з проблем управління 74

О. Л. Туриніна, П. М. Лопатинська

Гуманістична спрямованість процесу професійного
самовизначення майбутніх психологів 77

О. О. Сусська

Соціально-психологічні проблеми гуманізації впливу
інформаційного простору на свідомість молодшої
людини 79

В. І. Осьодло, Л. З. Сердюк

Мотиваційна спрямованість студентів як фактор
самореалізації особистості 84

О. І. Бондарчук

Гуманістичні мотиви у структурі мотивації
професійного вдосконалення керівників
загальноосвітніх шкіл 87

О. Л. ТУРИНІНА, канд. психол. наук, доц.
П. М. ЛОПАТИНСЬКА, докторант
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)

ГУМАНІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 11, с. 77–78

Розкривається поняття “гуманістична спрямованість процесу професійного самовизначення”, а також розглядаються деякі аспекти цієї проблеми у процесі підготовки психологів.

У сучасній психолого-педагогічній літературі багато уваги приділяється пошуку шляхів формування професійного самовизначення майбутнього психолога.

Осмислення нагромадженого вітчизняного та зарубіжного досвіду свідчить про те, що поняття професійного самовизначення психолога не однозначне. На нашу думку, “творча особистість психології” — це людина, яка усвідомлює значущість творчості у своїй професійній праці на рівні переконань. Особистість майбутнього психолога має бути спрямована на творчість своєю інтелектуальною активністю. Для ефективного професійного самовизначення має значення не так високий творчий потенціал особистості, як її активність.

Провідним напрямком удосконалення навчання у вищих закладах освіти є підсилення стимулюючих факторів процесу професійного самовизначення майбутнього психолога, створення умов для його прояву та розвитку, а також максимальне використання резервних можливостей для активізації інтересу студентів до самозбагачення творчого потенціалу. У цьому зв'язку треба дбати насамперед про те, щоб студенти на першому році навчання витрачали якнайменше часу на адаптацію не тільки до спеціальних занять (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних тощо), а й безпосередньо до особистості клієнта. Творча думка найчастіше виникає у тих студентів, які вміють ширше бачити зв'язки між різними елементами навчально-виховного процесу, вловлюють особ-

ливе значення і цінність того чи іншого оптимального взаємозв'язку предметів, методів з метою вирішення близької та далекої перспективи щодо оволодіння тонкощами психологічної діяльності.

Творче мислення психолога повинно спиратися на певну систему взаємодії знань і вмінь, на основі якої здійснюється перенесення таких вмінь на нову ситуацію. Тому психолог повинен вміти вирішувати цілу низку специфічних завдань:

- знаходити ефективні засоби впливу на клієнта;
- завдання, викликані екстремальними ситуаціями;
- завдання, пов'язані з труднощами діагностування індивідуально-типологічних особливостей клієнтів;
- знаходити індивідуальний і ефективний підхід до клієнтів тощо.

Для забезпечення індивідуально-творчого характеру професійного навчання майбутніх спеціалістів доцільно використовувати систему творчих завдань, аналогічних завданням реального життя.

Матеріалами для таких завдань можуть бути фрагменти бесіди, окремих епізодів, зразки висловлювань клієнтів, приклади різних психологічних ситуацій. Це актуалізує науково-психологічне мислення, нахили до нестандартного вирішення ситуацій.

Умовами реалізації такого шляху активізації професійного самовизначення є визначення кінцевих етапів та цілей, а також очікуваних

ефектів навчання і можливих шляхів реалізації, розробка системи критеріїв творчого рівня професійної діяльності, системи моделей особистості психолога, тобто тих орієнтирів, якими психолог має керуватися; розробка систем критеріїв оцінювання та самооцінювання для забезпечення ефективного зворотного зв'язку у процесах навчання та саморегуляції.

Процес розробки системи дидактичних засобів включає якнайактивніше використання сучасних технічних засобів у процесі навчання психологів і створення методичних посібників з реалізації програм саморегуляції.

Особлива увага у підготовці майбутнього психолога приділяється виробничій, викладацькій та науково-дослідній практиці, що організується на старших курсах. Саме під час проходження всіх цих видів практики студенти мають змогу досліджувати адаптаційні можливості та індивідуально-психологічні передумови успішної діяльності психолога-практика.

Організовуючи практичну діяльність студентів — майбутніх психологів, необхідно мати

на меті формування у них спеціальних професійних здібностей, зокрема перцептивних, комунікативних, організаторських та ін.

Процес формування професійного самовизначення психологів значною мірою залежить від умінь викладачів створювати умови для прояву їхніх задатків та розвитку здібностей. Цей процес складний і динамічний, тому що залежить не лише від умінь викладачів визначати особливості студентів. Саме такі погляди на процес підготовки майбутніх психологів допоможуть їм розвиватись як творчим особистостям і реалізовуватись у майбутній професійній діяльності.

Література

1. *Основи практичної психології: Підручник* / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. — К., 1999.
2. *Франкл В. Человек в поисках смысла.* — М., 1990.